

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכרונות מאמונים

א זועכנטליכע בלעטל ארויס געגעבן דורך בני אמונים

הג הפסח תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 429

בני אמונים

פערל ווערטער אויף תפילה אין די פרשה

פרתחו שעדים

די ווארט פונעם
גרנדעדר און נשיא פון 'בני אמונים'

'ושאינו יודע לשאול' – את פתח לו'

אין די הגדה רעכענען מיר די ענטפער'ס וואס מיר דארפן ענטפערן פאר די 'ארבעה בנינים'. יעדער פון די ערשטע דריי קינדער באקומט א ענטפער לויט זיין פראגע, אבער דער לעצטער פון זיי איז דער "שאינו יודע לשאול", דעריבער: "את פתח לו" - ווארט נישט אויף זיין פראגע, נאר דו פון דיין זייט שטעל דיך אויף און דערצייל אים די אמונה-ערציילונג פון דאס אידישן פאלק אין אלע זיינע דורות - די סיפור יציאת מצרים.

אזוי ווי סיפור יציאת מצרים איז צוזאמגעשטעלט פון צוויי - דער מספר און דער שומע, אזוי אויך דער שבח פון השי"ת ווערט נשלם דורך זאגן א ברכה און ענטפערן אמן, אזוי ווי עס שטייט (תהלים לד ד): "ונרוממה שמו יחדיו". דא איז אויך דא דער מברך וואס זוכט דער וואס וועט משלים זיין זיין ברכה דורך 'אמן', אבער עס איז אויך דא דער 'שאינו יודע לשאול' - צי ווייל ער פארשטייט נישט די חשיבות פון דער ענין, צי ווייל עס איז אים אומבאקוועם.

אויף דיר וואס דו פארשטייט יא די חשיבות פון 'אמן', ליגט א חוב: "את פתח לו!", טראג דיך אן, און זאג אים: "טייערער איד! איך וועל זיך פרייען ענטפערן 'אמן' אויף דיין ברכות!".

נעם אין אכט, אז אפילו איינער וואס קומט נישט דיר בעטן זאלסט ענטפערן אמן נאך זיינע ברכות, דארף האבן מושלם'דיגע ברכות, עס זאל זיך עפענען די שערי ברכה.

דער יסוד ווערט איז אויך מרומז דערמיט וואס אנהויב ליל הסדר רופן מיר אויס: "כל דכפין ייתי ויכול!". דערמיט גייען מיר אין די פוס טריט פון אברהם אבינו וואס האט געזען ווי א שליחות די פארשפרייטונג פון די אמונה אויף דער וועלט דורך די מצוה פון הכנסת אורחים, און ווי רש"י שרייבט (בראשית כא לג) אז אברהם אבינו פלעגט זיך ווענדן צו זיינע געסט און זיי געלערנט: "לויבט דעם וואס ענק האבן געגעסן פון זיינע, ענק מיינען אז ענק האבן געגעסן פון מיר, ניין, פונעם באשעפער האבן ענק געגעסן".

ויהי רצון אז פון די יו"ט פון אמונה זאלן מיר זוכה זיין שעפן קוועלער פון אמונה פאר אונז און אונזער קינדער און קינד'ס קינדער, שלא תמוש 'אמן' מפינו ומפי זרענו עד עולם.

מיט א רוף "ונרוממה שמו יחדיו"

א כשר'ן און פרייליכן פסח

278 213 מאכאאטל'ן

די סגולה פון די 'הגדה' - ווען עס ווערט געזאגט בשמחה

מגיד' - מען זאגט די הגדה פון 'הא
לחמא עניא' ביז 'גאל ישאל'!

ווערטער וואס ערוועקן די הארץ איבער די מעלה פון זאגן הגדה מיט כוונה און שמחה שרייבט דער מקובל רבי יוסף מדובנא דער רבי פון רבי צבי הירש קיינדאווער בעל 'קב הישר':

"אין יעדן דור פסח-ביינאכט, יעדער וואס זאגט דער לויב פון יציאת מצרים און די ערציילונג פון די הגדה מיט פרייד און שמחה, אן צו זיין אויפגערעגט און פויעלקייט ווי עס וואלט חס ושלום געווען א שווערע לאסט, נאר מיט כוונה און שמחת הלב, דאס איז דער מענטש וואס דעם אויבערשטנס פליגלען זענען שטענדיג אויסגעשפרייט אויף אים אים ראטעווען אין אלע ערטער און וועגן, און איז זוכה עס זאל אים געטון ווערן ניסים. אבער דער וואס די הגדה איז פאר אים ווי א לאסט, ער זאגט עס מיט א פויעלקייט אן שמחת הלב, איז נישט זוכה עס זאל אים געשען א נס ווען ער געפונט זיך אין א מקום סכנה".

"יסוד יוסף" (פרק פה)

זאגן די הגדה - א סגולה אויף קינדער

"ושאינו יודע לשאול - את פתח לו
שנאמר (שמות יג ח): והגדת לבנך
ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי
בצאתי ממצרים".

דער 'אור החיים' הקדוש (שמות יג ח) אנטפלעקט אונז אז אין די ווערטער 'והגדת לבנך' איז מרומז, אז מקיים זיין די מצוה פון סיפור יציאת מצרים ביים סדר-נאכט איז א סגולה געהאלפן ווערן מיט א בן זכר. און אזוי שרייבט ער: "ואפשר עוד שירמוז באמרו: 'והגדת לבנך' שאם יגיד הגדה האמורה בענין, יזכה ה' שיגיד לבנו".

דער משפיע רבי אלימלך בידערמאן

ברענגט אז עס זענען דא וואס פירן זיך לערנען די שטיקל 'אור החיים' נאכן סדר-נאכט, און זאגט עדות אויף עטליכע וואס האבן זיך אזוי געפירט און האבן זוכה געווען געהאלפן ווערן מיט זרע של קיימא.

'הגדה של פסח' באר החיים עמ' קעז

'שאינו יודע' איז בעסער פון דער וואס ווייסט

'ושאינו יודע לשאל' - את פתח לו'

דער רבי ר' צבי הירש פון רימאנוב פלעגט זאגן אז די מעלה פון 'שאינו יודע לשאול' איז גרעסער פון די אנדערע בנינים. און האדמו"ר רבי יהושע מבעלזא האט ערקלערט זיינע ווערטער:

אסאך פירן זיך, אז ווען זיי נויטיגן זיך אין א ישועה אין א געוויסע ענין, בעטן זיי אויף דעם ביי 'שמונה עשרה' ביי די ברכה וואס איז פארבינדן צו דער ענין. צ.ב.ש. - דער קראנקער בעט ביי 'רפאנו', און דער וואס נויטיגט זיך אין פרנסה ביי 'ברך עלינו'. אבער מיר האבן בקבלה פון תלמידי הבעל שם טוב מען זאל זיך נישט פירן אזוי, ווייל דער וואס דאוונט קען חלילה געשטרויכלט ווערן אין די ווערטער און ח"ו קאליע מאכן. ענדערשט זאל ער מכוון זיין אייניג ביי אלע ברכות, און אין די זעלבע צייט בעטן פון הקב"ה וואס פאר אים איז דאך אלעס גלוי וידוע זאל אים שיקן א ישועה וואס עס פעלט אים.

דאס איז געווען די כוונה פון רבי ר' הירש: דער וואס פארשטייט אז ער איז א 'שאינו יודע לשאול' צו בעטן ביי זיין תפילה אויף זיינע פריוואטע ענינים, און וועגן דעם בעט ער א כלליות'דיגע בקשה אז השי"ת זאל אים העלפן אין אלע זיינע ענינים, איז זיין מעלה גרעסער פון די אנדערע וואס דאווענען בפרטיות.

'מהר"י מבעלזא' מהדורה שניה עמ' קעז

קדיש יתום' אינמיטן דעם סדר-נאכט

דאס איז געווען מיט העכער הונדערט יאר צוריק, אין צייט וואס אין רוסלאנד האט זיך אנגעהויבן א אויפשטאנד אקעגן דעם הערשאפט פונעם צאר, ווען פון די אנדערע זייט האט די רוסישע רעגירונג אנגעהויבן מיט שווערע אקטן פון אונטערדרוקן די אויפשטאנד. נאך עטליכע אינצידענטן וואס לאקאלע פאליציאנטן האבן מיטגעארבעט מיט די אויפשטענדלער, האט די רעגירונג באשלאסן צו טוישן די העכסטע פאליציי קאמאנדיר אין פילע רוסישע שטעט מיט קאמאנדירן פון אנדערע שטעט. אזוי איז געווען אין דער שטאט פון אונזער געשיכטע. די קלאנגען האבן געזאגט, אז דער 'נאשטאלניק', ד.מ. דער נייער קאמאנדיר וואס איז געשטעלט געווארן אויפן ארט פון זיין פאריגער, איז גאר א הארטער מענטש, און די ראשי הקהילה פון די ארטיגע אידישע קהילה, וואס זענען געווען זייער באזארגט, האבן אויסדערוועלט ר' זאב, איינער פון די שטאטישע נגידים, וועלכער האט געהאט פארצווייגטע פארבינדונגען מיט די רוסישע רעגירונג, ער זאל זיי פארטרעטן ביים נייעם קאמאנדיר, און וועט אויך זארגן צו 'שמירן' זיינע קעשענעס מיט געלט אזוי ווי דער אויסגעפלאסטערטער וועג פון די פריערדיגע דורות...

ווי מער די טעג זענען אריבער האבן זיך ארויסגעוויזן אז די אויסוואל פון ר' זאב איז געווען א וואונדערבארע סייעתא דשמיא. צווישן אים און

דער שול אין שטאט טאמסק אין צענטער סיביר וואס איז געבויעט געווארן דורך די קאנטאניסטן וואס זענען פארטריבן געווארן קיין סיביר

דעם קאמאנדיר האט זיך געשאפן גאר א ווארעמע בונד, זיי האבן זיך אפט געטראפן, און כאטש דער קאמאנדיר האט זיך שטארק אפגעזאגט פון צו נעמען שוחד, האט אים דער קאמאנדיר דערציילט מער ווי איין און צוויי מאל, די נעמען פון די אידישע יונגען וואס זענען נאכגעגאנגען די אויפשטענדלער, און די רוסישע רעגירונג ווייסט שוין פון זיי און לאקערן זיי נאך, כדי ער זאל זיי ווארענען זיי זאלן זיך אכטונג געבן.

עס איז געווען צוויי טעג איידער דער יו"ט פסח איז אנגעקומען, ר' זאב איז געגאנגען אויפן מארק ווען זיין מח איז פארנומען מיט די לעצטע הכנות אויפן יום טוב, און אט ערשיינט דער קאמאנדיר פאר אים. ר' זאב האט זיך אפגעשטעלט און איז געבליבן שטיל, דער קאמאנדיר האט אים אנגעשריגן מיט א שמייכל: "וואס איז מיט דיר געשען אז דו האסט מיך אינגארירט?!". ר' זאב האט זיך אנטשולדיגט אז זיין מח איז פארנומען מיט הכנות צום יו"ט פסח וואס קומט שוין צו גיין.

הערנדיג די ווערטער האט דער קאמאנדיר זיך אפגעשטעלט פון גיין און געזאגט צו ר' זאב: "וואס האסטו געזאגט, יו"ט פסח? איז דאס דער יום טוב וואס האט אן א-סדר-נאכט?" איך בעט דיר דו זאלסט

מיך איינלאדענען צו זיין ביי דיר אויפן 'סדר נאכט'!" ר' זאב האט נישט געוואוסט וואס צו ענטפערן; וואס פעלט אים אויס א גוי ביי זיין טיש אין דעם הייליגן נאכט?! אבער עפעס אין קאמאנדיר'ס אויגן האט אים געבעטן ער זאל יא אנעמען זיין געבעט: "קיין פראבלעם", האט ער געזאגט, "מארגן אוונט וועל איך שיקן מיין זון רופן דעם קאמאנדיר צו עסן מיט אונז ביים סדר טיש".

די ליל הסדר ביי ר' זאב'ס הויז איז געפייערט געווארן מיט גרויס פראכט. נעבן אים האט ער אוועקגעזעצט דעם קאמאנדיר, און ארום דעם טיש זענען געזיצן זיין גאנצע פארצווייגטע משפחה, זיינע זין און איידעמער מיט זייערע קינדער. דורכאויס די גאנצע געהא האט ר' זאב געפילט ווי עפעס א וואלקן שוועבט העכער דעם גאסט, אבער ער האט דאס אנגעהאנגען אין זיין שוועריקייט זיך צוצופאסן צו דעם לאנגן סדר פון דער הגדה, און מיטן ווארטן אויף 'שולחן עורך' וואו דעמאלטס וועט עסן ווי עס דארף צו זיין.

אבער אויך ביי 'שולחן עורך' איז דער קאמאנדיר געבליבן ערנסט און פארטראכט, און קוים אנגערייט זיין טעלער. "וואס איז געשען", האט דער בעל הבית געפרעגט איידעלערהייט, "זענען די פיש נישט געראטן פארן קאמאנדיר?" - האט ער זיך געוואונדערט.

ווי גרויס איז געווען די איבעראשונג פון די אנוועזנדע ווען מיטאמאל האט דער קאמאנדיר אויסגעבראכן אין ביטערן געוויין.

ר' זאב מיט די משפחה זענען שטיל געווארן און מיט שפאנונג זיי צוגעקוקט וואס עס פאסירט, זיי האבן געווארט ביז דער קאמאנדיר האט זיך בארואיגט פון זיין געוויין, אבער דאן האט זיי אפגעווארט נאך א איבערראשונג: דער קאמאנדיר האט זיך אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ, און נאכן אריינטראכטן א מינוט ווי איינער וואס פרובירט זיך צו דערמאנען, האט ער פלוצים אויסגעשריגן מיט א שווערן רוסישן אקצענט:

"שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד!"

איידער זיי האבן געקענט עפעס רעאגירן, האט דער קאמאנדיר אנגעהויבן דערציילן זיין לעבנס' געשיכטע:

"איך בין א 'קאנטאניסט'. ביי די עלף יאר בין איך אוועקגעריסן געווארן פון די הענט פון מיין מאמע די אלמנה און אריבערגעפירט געווארן צו א הויז פון א גרויזאמער פויער, כדי מיך 'ערציעהן' צו זיין א 'גוטער רוסישער בירגער'. אין דעם פויער'ס הויז בין איך ערנסט קראנק געווארן, ווען איך בין געזונט געווארן האב איך פארגעסן מיין גאנצע פארגאנגענהייט, ווען איך עלטער געווארן האט מען מיך איינגעריקט אין מיליטער, דארט ביז איך ארויף א שטאפל נאך א שטאפל ביז איך בין געווארן א הויכער קאמאנדיר.

כאטש לויט מיין וויסנשאפט בין איך געווען דער זון פון דעם פויער, האב איך שטענדיג געהאט אין הארץ א סימפאטיע צו די אידן. די סימפאטיע האט צוגעברענגט איך זאל זיי באשיצן פון די אויפשטאנדן אקעגן זיי, און צוליב דעם בין איך פארטריבן געווארן פון מיליטער און מען האט מיך געשטעלט צו זיין א פאליציאנט. איך האב ביז יעצט נישט געדענקט מיין אפשטאם, אבער יעצט

ווי מער דו האסט פארגעזאגט די הגדה איז מיין זכרון קלארער געווארן, איך האב זיך דערמאנט אין מיין פאטער וואס איז נפטר געווארן ווען איך בין געווען בערך צען יאר אלט, ווי ער האט אפגעראכטן דעם סדר פונקט ווי זיך, איך האב גארנישט פארשטאנען וואס דו האסט געליינט, אבער יעדעס ווארט האט פארשטארקט אין מיין הארץ די בענקשאפט נאך דער פארגאנגענהייט, די אונטערגעדריקטע זכרונות זענען ארויפגעשווימען, און מיטאמאל האב איך זיך דערמאנט די מאמענטן וואס איך בין געצווינגען געווען זיך אפשיידן פון די מאמע, ווי זי האט צו מיר געשריגן פון דערווייטנס ווען איך זאג איר נאך: 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד'.

איך דערמאן זיך יעצט אין די לעצטע ווערטער וואס זי האט צו מיר געזאגט איידער איך בין אוועקגעריסן געווארן פון איר: 'ווען דו וועסט זוכה זיין געראטעוועט ווערן פון די הענט פון די גוים, וועל איך שוין זיכער רוען אין קבר. איך בעט פון דיר אין דער ערשטער געלעגנהייט זאלסטו אריינגיין אין א אידישן שול און זאגן נאך מיר 'קדיש'.

"ביטע, איך בעט ענק, איר זאלט מיך אויסלערנען וויאזוי צו זאגן קדיש, איך וועל עס פאר אייך זאגן און נאכדעם וועל איך נאך היינט נאכט גיין אויפן אידישן בית - החיים, און דערציילן פאר מיין מאמען אז איך האב ערפילט איר בקשה, און נאכדעם וועל איך מאכן א ענדע צו מיין אומגליקלעכן לעבן".

ארום די טיש האט געהערשט א שטילקייט, א שטילקייט וואס האט זיך אויסגעמישט מיט טרויער און התרגשות. ר' זאב איז געווען דער ערשטער צו ברעכן די שטילקייט ווען ער האט געזאגט מיט מוט און מיט א זיכערער שטימע:

"מיין טייערער, דו דארף נישט מאכן א סוף צו דיין לעבן... וואס יא, אין די נאכט איז שוין געמאכט געווארן א סוף צום דעם אומגליקלעכן לעבן פון קאמאנדיר "גער'גארי איוואו", ער עקזיסטירט שוין מער נישט, אין זיין ארט איז געבוירן געווארן א נייער איד, אזוי ווי אונזערע עלטערן אין מצרים האבן אין דער נאכט אנגעהויבן א נייעם לעבן, אויך ער הייבט אן דעם אונז א נייעם לעבן".

"לאמיר טרינקען א גלעזל וויין לכבוד אונזער נייער געבוירענער פריינד" - האט ר' זאב אויסגערופן צו זיין משפחה, און מיט דעם צוריק געברענגט די פרייליכקייט אין זיי.

די שטארקע ווערטער האבן אריינגעבלאזן א נייעם גייסט אין דעם גאסט'ס הארץ. ר' זאב האט געעפענט פאר אים א סידור און געזאגט מיט אים א קדיש, ווען דער מנין פון די אנוועזנדע ענטפערן נאך אים 'אמן' און 'הא שמיה רבא' מיט התרגשות.

נאך דעם 'סדר' האבן די צוויי זיך פארשלאסן אין א זייטיגן צימער, דארט האבן זיי געהאט א לאנגע שמועס ביז פארטאג.

אינמיטן די חול-המועד טעג, זענען די מענטשן אין שטעטעל דערוואוסט געווארן אז דער קאמאנדיר איז פארשווינדן געווארן. די קלאנגען זענען געגאנגען אהער און אהין, אבער ר' זאב און זיין משפחה האבן זיך נישט געזארגט; זיי זיינען געווען די איינציגסטע וואס האבן געוואוסט דעם סוד, אז דער רוסישער גוי'שער קאמאנדיר איז טאקע פארשווינדן געווארן פון זייער שטעטל, אבער ערגעץ וואו איז ער געבוירן ווידער געווארן, ווי א ערליכער איד.

'פרדס ההגדה השלם' עמ' רלו

די ברכה 'אשר גאלנו'

א עת רצון ביי די ברכה 'אשר גאלנו'

"אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעֵנוּ לְלֵילָה הַזֶּה"

עס איז באקאנט אין נאמען פון די פריערדיגע גדולים אז בשעת'ן זאגן די ברכה 'אשר גאלנו' ווערט נתערור א באזונדערע עת רצון. דער 'אוהב ישראל' האט אמאל גע'דרש'נט אין שבת הגדול, אז דער וואס האט פארשידענע שוועריקייטן אויב וועט ער דאווענען און וויינען פון טיפן הארץ פארן זאגן די ברכה 'גאל ישראל', איז ער פארזיכערט אז זיין תפילה וועט אנגענומען ווערן און געהאלפן ווערן אין אלע זיינע ענינים ('אמונת משה' ח"ג פסח עמ' צ).

אויך דער מהר"ד מבעלזא פלעגט זאגן אז ביים זאגן די ברכה 'גאל ישראל' ביים סדר-נאכט איז א באזונדערע עת רצון, און דער חכם עיניו בראשו אינזין האבן אין די צייט אויף די ישועה וואס ער דארף, "און ה' יתברך וועט אים זיכער העלפן". אויף זיין זידע דער 'שר שלום' מבעלזא ווערט דערציילט אז איינמאל נאכן סדר איז ער ארויס שפאצירן מיט זיין משמש, אינמיטן וועג זענען זיי אריבער געבן א הויז פון א פשוטער מענטש א עם הארץ וואס נאכן אויסלאזן די ברכה 'גאל ישראל' האט ער זיך געשטעלט דאווענען 'שמונה עשרה' אזוי ווי נאך 'גאל ישראל' ביי תפילת שחרית. דער משמש האט זיך צושמיילט, אבער דער רבי האט אים געזאגט: "לאך אים נישט אפ, זאלסט וויסן אז דער איד איז געווען קינדעראזא ביז יעצט, און אין זכות פון זיין תמימות'דיגע תפילה וועט ער זוכה זיין געהאלפן ווערן מיט זרע של קיימא" ('לקט שפתי קודש' פסח, ח"ב עמ' קפז).

עס איז פאסיג אנצייכענען די ווערטער פון 'ערוך השולחן' אז ביי די בקשה: "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים" ליגט באהאלטן א בקשה מיר זאלן זוכה זיין "שהיה בני ביתנו מרובים". ווייל אין גמרא (פסחים סט ב) ווערט געברענגט אז די קרבן 'חגיגת ארבעה עשר' [וואס אויף דעם איז די כוונה אין די ווארט 'הזבחים'] איז נישט בגדר חובה, נאר דער וואס האט א געבענטשטע פאמיליע ברענגט די קרבן חגיגה צוזאמען מיטן קרבן פסח, כדי אז די קרבן פסח זאל געגעסן ווערן "על השובע" (הגש"פ 'ליל שמורים' בברכת 'אשר גאלנו').

'הפסחים' און 'הזבחים' קומען לשם אכילה

"שְׁמֵחִים בְּבִנְיָן עִירָךְ וְשִׂשִׁים בְּעִבְדֹתְךָ וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים"

געווענליך, ביי די תפילות וואס אין זיי בעטן מיר אויף בנין בית המקדש, דערמאנען מיר נאר דעם ענין פון מקריב זיין די קרבנות און נישט דער חוב פון עסן. אזוי ווי צ.ב.ש. ביי תפילת מוסף, בעטן מיר: "לעשות לפניך את קרבנות חובותינו". פארוואס ביי די תפילה דערמאנען מיר נאר דאס עסן פון די קרבנות און נישט זייער מקריב זיין?

ערקלערט רבי משה יואל וואלקין פון די רבנים אין קווינס ניו יארק: א גרויסער חילוק איז דא צווישן די קרבנות וואס אויף זיי בעטן מיר יעצט צו די אנדערע קרבנות; אין די צייט וואס אלע קרבנות, אויך די וואס זייער בעל הבית עסט פון זיי, איז דער הויפט ענין די מעשה ההקרבה, אבער קרבן פסח און 'חגיגת י"ד' וואס קומט מיט אים [וואס איז מרומז אין ווארט "הזבחים"] איז זייער הויפט ענין די מצוה פון עסן; אויפן קרבן פסח האבן מיר געלערנט (פסחים עו ב): "שלא בא מתחילתו אלא לאכילה", און אויך דער קרבן 'חגיגת י"ד' קומט אינגאנצן נאר כדי די פלייש פון די פסח זאל געגעסן ווערן על השובע (ראה פסחים סט ב). דעריבער ביי די תפילה איבער די קרבנות האט מען מתקן געווען דערמאנען די מצוה פון עסן ('שיעורי הגדה בית אהרן' עמ' עה).

שמחה נאר ביים פארענדיגן דעם ציל

"כֵּן... יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדֵים וְלְרִגְלִים אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאָתְנוּ לְשָׁלוֹם שְׂמֵחִים בְּבִנְיָן עִירָךְ וְשִׂשִׁים בְּעִבְדֹתְךָ"

געווענליך די זאך 'ששון' ווערט דערמאנט בעפאר די זאך 'שמחה', אזוי ווי אין פסוק (ירמיה ז לד): "קול ששון וקול שמחה". פארוואס אין די ברכה דערמאנט מען "שמחים" פאר "ששים"?

נאר, עס איז באקאנט דער הסבר פון גר"א (דבר אליהו' איוב ג כב) איבער דער אונטערשייד צווישן 'שמחה' און 'ששון'; 'שמחה' איז א אויסדרוק אויף די געפיל פון דער מענטש ביים אנהויב טון א גוטע זאך, דאקען 'ששון' ברענגט ארויס זיין געפיל דערנאך וואס ער האט מצליח געווען משלים זיין דעם ציל ווי עס דארף צו זיין. וועגן דעם ביים פיוט א-ל-אדון, לויבן מיר אויף די בריאה פון די באלייכטער מיט דער לשון: "שמחים בצאתם וששים בבואם"; בשעת'ן ארויסגיין צו טון דעם רצון פון באשעפער זענען זיי 'שמחים', און נאכן פארענדיגן טון זייערע מעשים ווי עס דארף צו זיין זענען זיי 'ששים'.

דעריבער ביי די ברכה, בעטן מיר אין אנהויב מיט דער לשון: "שמחים בבנין עירך" - אין באציאונג צו די אנהויב פון פראצעס פון די גאולה, און נאר נאכדעם: "וששים בעבודתך" - אין באציאונג צו די פערטיגע גאולה און אויפבו פון בית המקדש און טון די עבודה פון די קרבנות (ברוך שאמר' שחרית לשבת).

טוישן דעם סדר אין מוצאי שבת

"וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יָגִיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבְּחֶךָ לְרִצּוֹן"

תוספות (פסחים קטז ב ד"ה ה"ג) ערקלערט די סיבה וואס מיר דערמאנען "הזבחים" ['חגיגת י"ד'] בעפאר "פסחים" ווייל ביים סדר-נאכט עסט מען די חגיגה בעפאר די פסח, כדי דער פסח זאל זיין נאכל על השובע. לויט דעם שרייבט מהר"י ווייל (שו"ת, סי' קצג) אז ווען די סדר-נאכט געפאלט אויס אין מוצאי שבת, וואס דעמאלטס ברענגט מען נישט די חגיגה מיטן קרבן פסח ווייל די קרבן חגיגה איז נישט חודש על פי הראיה אזוי ווי אמאל, זאל מען איבערדרייען די סדר און זאגן: "מן הפסחים ומן הזבחים".

אקעגן דעם, בעל 'כנסת יחזקאל' (או"ח כג) האלט אז אויך ווען דער ליל הסדר געפאלט אין מוצאי שבת זאל מען נישט טוישן דעם נוסח הברכה. ווייל מיר בעטן דא אויף די קומענדיגע יאר, און מיר האפן אז עס וועט שוין זיין די גאולה, און דעמאלטס אויך אויב לויט אונזער יעצטיגער חשבון וועט דעם קומענדיגער יאר געפאלן פסח אין מוצאי שבת, אבער ווייל מען וועט זיין דעם צוריק מקדש זיין דעם חודש על פי הראיה אזוי ווי אמאל, קען זיין אז עס וועט נישט געפאלן אין מוצאי שבת.

אויך רבי יעקב עמדין האלט ווי דער 'כנסת יחזקאל' מען זאל נישט טוישן דעם נוסח, נאר צוליב א אנדערן אחר - דער נוסח ההגדה איז אויסגעשטעלט לויט דער מנהג פון רוב יארן ('בית יעקב' סדר ההגדה).

די כוונה פון אמן

די כוונה פון אמן עס איז אמת אז הקב"ה האט אונז אויסגעלייזט פון מצרים און הלוואי מיר זאלן זוכה זיין אז די גאולה זאל שוין זיין און עס זאל באנייט ווערן די עבודה אין בית המקדש אין אונזער צייט.

אוצר הברכות

מאה ברכות אין די פרשה

'שמונה עשרה' ביי די 'הגדה של פסח'

יא. די ברכה 'על אכילת מצה'; יב. די ברכה 'על אכילת מרור'; יג-טז. פיר ברכות ביי ברכת המזון; יז. די ברכה 'מלך מהולל בתשבחות' ביי די ענדע פון הלל; יח. די ברכה 'מעין שלש'.

עס איז דא וואס ערקלערט אויף א אנדערן אופן די סיבה פון די סאך ברכות אין דער נאכט:

קונטרס 'עולת יצחק' (לר"י לאנדא) בעניני פסח עמ' כג; מאמרי יו"ט וחג המצות' [לרא"ג פאלמאן] עמ' כד

האט מען מתקן געווען זאגן ביי די הגדה 'שמונה עשרה' ברכות, און ווי פאלגנד (ראה הגדת 'תולדות אדם' לבעל ה'חיי אדם' ב'ורחצ'):
א. די ברכה פון קידוש; ב. 'שהחינו'; ג. 'בורא פרי האדמה' אויף די כרפס; ד. די ברכה 'אשר גאלנו'; ה-ח. פיר ברכות 'הגפן' אויף די פיר כוסות; ט. 'על נטילת ידים' פאר די סעודה; י. די ברכה 'המוציא';

"מגיד" - מען זאגט די הגדה פון 'הא לחמא ענאי' ביז 'גאל ישראל'!

דער רמ"א רופט אן דאס זאגן די הגדה ווי 'תפילה', און אזוי שרייבט ער ('דרכי משה' תעג יב): "די ערציילונג פון די הגדה איז אזוי ווי תפילה, וואס מיר דערציילן דעם כבוד פון באשעפער און זיינע שבחים". עס איז דא וואס שרייבט אז וועגן דעם

א בריוו פון א געטרייער ליינער

לכבוד די רעדאקציע פון "וכל מאמינים"

איך וויל אייך וואונטשן א געוואלדיגן יישר כח אויף די געבענטשטע אוצר וואס ווערט געשיקט דורך אייך יעדער וואך צו אלע עקן פון דער וועלט. א אוצר וואס איז פול פון דעקל צו דעקל מיט טייערע פערל ווערטער אויף די מעלה פון ענטפערן אמן און אויף די גרויסקייט פון זאגן ברכות און תפילה.

איך האב געטראפן א וואונדערבארע פערל-ווארט וואס האט געשריבן דעם גרויסן תלמיד פון הרה"ק רבי לוי יצחק פון בארדיטשוב - הרה"ק רבי אהרן פון זיטאמיר אין זיין ספר 'תולדות אהרן' פרשת שופטים, אז יעדער מענטש וואס ענטפערט ניינציג אמונים פארן דאווענען עפנט זיך פאר אים די שיער תפילה און זיין תפלה ווערט אנגענומען.

דאס איז א מורא'דיגע הבטחה פון איינע פון די שרפי מעלה אין די ערשטע דורות פון תלמידי הבעל שם טוב. און איך וועל דערציילן דעם אמת און נישט באהאלטן, פון ווען איך האב דאס געזעהן בין איך מקפיד צו ענטפערן אמן אויף ברכות השחר צום ווייניגסטנס זעקס מענטשן כדי צו דערגרייכן צו ניינציג אמונים פארן דאווענען, און איך פיל ממש אז מיין תפלה ווערט געזאגט מיט א געהויבענע כוונה, מיין הארץ איז באהאפטן צום באשעפער, און מיין בקשות ווערן אנגענומען.

אין א דור וואס פרובירט אלע ערליי סגולות, טו איך מציע זיין און ממליץ זיין פאר די וואס ווילן געהאלפן ווערן, ענטפערן ניינציג אמונים און דערנאך צוגיין צום דאווענען, עס איז נישט קיין ספק, אז ער וועט זען וואונדער.

זעירא דמן חבריא
י.ש.ג.
בארא פארק

מען קען שיקן בריוו צו די פאקס: 08-9746102
אדער צו די אימעיל אדרעס 9139191@gmail.com

"את הברכה אשר תשמעו"

דער 'דברי חיים' האט אמאל געזען איינער פון זיינע חסידים זאגט די ברכות השחר שטילערהייט אן מען זאל ענטפערן אמן נאך זיינע ברכות. האט ער זיך געוואנדן צו אים און אים מוסר געזאגט: אין אנהויב פרשת ראה שטייט (דברים יא כז): "את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם", ד.מ. "את הברכה" דארף מען זאגן "אשר תשמעו" - אויף אזא אופן וואס די ארומיגע זאלן הערן און ענטפערן אמן, און נישט גרינגשעצן אין דעם, ווייל דאס איז אריינגערעכנט צווישן די אלע "מצות ה' אלקיכם" (עטרת חיים' עמ' קג).

"זהירים לשומרו אבות ובנים"

די התלהבות און זריזות פונעם 'דברי חיים' פון צאנז אויף ענטפערן אמן נאך ברכות השחר איז געווען געוואלדיג. איינמאל איז ער קראנק געווען אויף זיינע פוס אזוי ווייט אז ער האט נישט געקענט גיין אן מען זאל אים אונטערהאלטן. אבער, אנקומענדיג אין שול אויף תפילת שחרית, ווען ער האט נאר געהערט איינעם, אפילו א קליין קינד, הייבט אן זאגן ברכות השחר, האט ער ווי פארגעסן אלע זיינע יסורים, און מיט א וואונדערליכע זריזות איז ער שוין געשטאנען געבן אים מיט א אראפגעבויגענעם קאפ, און צוגעהערט זיינע ברכות און געענטפערט אמן געלאסן און הוייך. אויך יעדע מאל ווען קינדער האבן זיך פארזאמלט ארום אים און געוואלט זאגן פאר אים די ברכות, האט ער אראפגעבויגן זיין קאפ פאר יעדן איינעם און געענטפערט אמן (א עדות פון איינער פון זיינע חסידים, הובא בקובץ 'עלי זכרון' ח"ז עמ' לח). אויך זיין זון דער 'דברי יחזקאל' פון שינאווא האט יעדן טאג מקפיד געווען הערן ברכת השחר פון עטליכע מענטשן, כדי צו ענטפערן נאך זיי אמן ('דברי יחזקאל' [תשנ"ט] עמ' שיט).

א ירא שמים זאל הערן פון עטליכע מענטשן

אויך דער 'שפע חיים' פון צאנז פלעגט מעורר זיין אויף דער ענין פון זאגן ברכות השחר בחברותא. און אזוי האט ער געזאגט אין א שיעור חומש רש"י פרשת חוקת-בלק תשל"ט: "איך האב שוין געזאגט עטליכע מאל, איך וויל מען זאל מחזיר זיין עטרה ליושנה, און איינפירן אין אלע אונזערע שולן מען זאל דאווענען מיט א ש"ץ אזוי ווי עס איז געווען איינגעפירט אין די פריערדיגע צייטן, יעדע מנין האט אנגעהויבן פון ברכות השחר, אין אנהויב האט דער ש"ץ געזאגט ברכות און נאכדעם האט יעדער איינער געזאגט פאר זיך. און א ירא שמים זאל זיך משתדל זיין הערן פון נאך עטליכע מענטשן [ברכות השחר] כדי צו ענטפערן נאך זיי ברוך הוא וברוך שמו און אמן. און ביי מיין הייליגן צאנזער זיידע זי"ע איז עס געווען א קביעות'דיגע זאך טאג טעגליך אז איין קינד, און אמאל צוויי קינדער פלעגן זאגן פאר אים ברכות השחר, צי זיינע הייליגע קינדער קליינערהייט אדער איינער פון זיינע אייניקלעך אדער א אנדערער קינד" ('שפע חיים' תורה ומועדים חלק יח עמ' שנה).

צדיק באמונתו

אמן און ברכות אין די זעגע פונעם בעל הילולא

מרן בעל 'שבט הלוי' ביי א כינוס פון בני אמונים

דער 'שבט הלוי' ט"ז ניסן תשע"ה

רבי שמואל הלוי וואנער איז געבוירן געווארן ב' אלול תרע"ג אין וויען וואס איז אין עסטרייך צו זיין פאטער רבי יוסף צבי. פון זיין יוגנט איז ער געשטיגן אין תורה און אין עלטער פון אכצן יאר איז ער אריבער לערנען אין די באקאנטע ישיבה 'חכמי לובלין', דארט האט ער געלערנט מיט א אויסערלישע התמדה און מקבל געווען תורה פון די ראשי הישיבה דער מהר"ם שפירא און רבי שמעון'לע פון זעליחאוו. ווען עס האט אויסגעבראכן די צווייטע וועלט'ס קריג איז ער ארויף קיין ארץ הקודש און נאך א שווערע ריזע האט ער זיך באזעצט אין עיה"ק ירושלים, און איז באלד אויפגענומען געווארן צו דינען אלס רב און מו"ץ.

אין יאר תש"ז איז ער אריבער קיין בני ברק צו דינען אלס רב פון די 'זכרון מאיר' געגענט, וואו ער האט אויפגעשטעלט פון דאסניי די ישיבה פון זיין רבי, 'ישיבת חכמי לובלין', וואס ער האט אנגעפירט ארום זיבעציג יאר. זיינע פילע פסקים זענען געשריבן און געדרוקט געווארן דורך אים אין די סעריע שו"ת 'שבט הלוי'. דער רב האט באגלייט, געפירט און מחזק געווען די אקטיוויטעטן פון בני אמונים זינט איר אנהייב, און אפילו זיך באטייליגט אין די כינוסים וואס זענען ארגאניזירט געווארן צו מחזק זיין דאס זאגן ברכת השחר מיט א חברותא. ער איז נפטר געווארן ליל הסדר תשע"ה אין עלטער פון הונדערט און צוויי יאר, און הונדערטער טויזנטער אידן האבן באגלייט זיין מטה צום בית החיים 'זכרון מאיר' אין בני ברק.

פאלגנד איז א בריוו וואס ער האט געשריבן ביים אנהויב פון דער אקטיוויטען פון בני אמונים,

ב"ה, חודש הרחמים והסליחות תשס"ט לפ"ק שמעתי וישמח ליבי כי כבוד תלמידי רב הפעלים לצדקה וחסד ר' יעקב דוב מרמורשטיין לאו"ט, הגה ברוחו הטובה, ברוח של מצוה, לעורר ולהשריש בקרב צעירי הצאן והמוני עם מנהג ישראל קדום לומר ברכות השחר ושאר ברכות בקול רם, ומזכה את חברו בעניית אמן. וכבוד תלמידי הנ"ל משקיע בזה הרבה מאד מהונו ואונו להרגיל למנהג טוב זה, ומקיים בעצמו 'האי מאן דבעי למהוי חסידא - לקיים מילי דברכות'.

והנה כבר מובא בחז"ל גודל עניית אמן והדברים עתיקים וידועים. ומה עוד שזה גורם לחנך את הצעירים לומר הברכות במתינות, בכונה ובקול רם. ועיין מעשה נורא באור זרוע ח"ב בהלכות שבת סי' מב בענין זה.

על כן אף ידי תיכון עמו לחזקו ולעודדו להמשיך בזה, ואין מזרזין אלא לזריזין, ובזכות מצוה רבה זו ופעולותיו הגדולות לתורה וחסד, יזכו הוא וביתו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ויצליחו בכל אשר יפנו לטובה.

רבו דורש שלומו באהבה